

إِبْرَاهِمَ وَإِسْعَاقَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا

ابراهيم ء اسماعيل ء اسحاق ء يعقوب ء ان جو اولاد له

هُودًا أَوْ نَصْرِي^ط قُلْ ءَأَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمِ اللّٰهُ^ط وَمَنْ أَظْلَمُ

یہودی یا نصاریٰ ہٹا، ای حبیب توہان فرمایو توہان کی علم زیادہ آھی یا اللہ کی، اے انھی کان وڈیک

مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةً عِنْدَهُ مِنَ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ

ڪير ظالم آهي جنهن وٽ الله جي طرفان شاهدي مهجي ۽ ان کي لڪائي ۽ الله توهان جي عملن

عِبَادُ تَعْمَلُونَ ﴿١٣٠﴾ تِلْكَ أُمَمٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَ

کان بی خبر ناهی . اها امت پیشک گذری ، انهن (ع) ای می سهوا عمل هوندن اجهی انهن کما

لَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ع (١٦)

تھان (اے امی عمال آھن، جیسی تھان کد تھام، اے تھان کان انھن جی عملن، بارت، بندو وندو۔

سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّاهُمْ عَنْ قِبَلَتِهِمُ الْبَتَىٰ

در عقاب الله ادرى جند ابداً مسلماً ان ذكره من جهة الامكان كنهه

كَانُوا عَلَيْهَا قَانُ لِلَّهِ الشُّرُوءُ وَالْبُغْطُ لَكُمْ مِمَّا لَكُمْ لَشَاءُ

تِلْكَ اَنْصَابُ الْاَنْبِيَاءِ الْمُرْسَلِينَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

در این روز بزرگوار و شریف بختکم آمد و دستم پرورد

سنئين رستي تي هلائي. ۽ حقيقت ۾ اسان توهان کي سڀني امن کان پلو ڪيو ته توهان

سہداء علی النبی وپیون ارسوں عبیدہ سہیدا و

ماہن فی شاہدہجو ۽ رسول کریم توہان فی شاہدہہجو، ۽ نہ مقرر

جعلنا القبلة التي كنت عليها إلا لنعلم من يتبع الرسول

کیواسان قبلی کی جنهن تي اي حبيب توهان هئا مگر اسان کي دستو هوة کير رسول عربی ؐ جي

سر جلاله، که قسم مضای و قسم الشیء (۱) که قسم روح المعانی، که قسم مظهری و قسم البقی.

مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقْبَيْهِ ۖ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى

پيروي ڪري ٿو ۽ ڪير بي فرمائي ٿو ۽ ۽ بيشڪ اها ڳالهه تڏي هئي ته مگر انهن تي

الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ ۖ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضَيِعَ إِيمَانَكُمْ ۖ إِنَّ اللَّهَ

جن کي الله تعاليٰ هدايت ڏني ۽ الله تعاليٰ جو شان ناهي جو توهان جي ايمان کي وڃائي ۽ بيشڪ الله تعاليٰ

بِالنَّاسِ لَرَّءَوْفٌ رَّحِيمٌ ۝۳۳ قَدْ نَرَىٰ تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ

ماڻهن تي نهايت مهربان ۽ بجهارو آهي ۰ بيشڪ اسان ڏسي رهيا آهيون آسمان طرف توهانجي منهن مبارڪ

فَلَوْلَيْنَاكَ قِبْلَةٌ تَرْضَاهَا ۖ قَوْلٌ وَجْهِكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ

ڦيرائڻ کي پوءِ ضرور اسين توهان کي ان قبلي طرف ڦيرائينداسين جيڪو توهان کي پسند اچي ۽ پوءِ پنهنجي منهن مبارڪ کي بيت الله

الْحَرَامِ ۖ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ ۖ وَإِنْ

ڏانهن ڦيرايو ۽ (اي مسلمانو) توهان جتي به هجو پنهنجي منهن کي انهي طرف ڦيرايو ۽ ۽ بيشڪ

الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لِيَعْلَمُونَ أَنََّّهُ الْحَقُّ ۖ مِنْ رَبِّهِمْ ۖ وَمَا

اهل ڪتاب يقيناً چاڻ ٿا ته بيشڪ هي سندن رب جي طرفان حق آهي ۽ ۽ الله تعاليٰ

اللَّهُ يُغَافِلُ عَمَّا يَعْمَلُونَ ۝۳۴ وَلَئِنْ أَتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ

سندن عملن کان بي خبر ناهي ۰ ۽ جيڪڏهن توهان سڀني نشانين به اهل ڪتاب

بِكُلِّ آيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ ۖ وَمَا أَنْتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتِهِمْ ۖ وَمَا

وارن وٽ آئيندو ته توهان جي ڪعبي کي نه ڇڏيندا ۽ ۽ توهان انهن جي قبلي جي تابعداري نه ڪريو ۽ ۽ اهي

بَعْضُهُمْ يَتَّبِعُ قِبْلَةً بَعْضٌ ۖ وَلَئِنْ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ

پاڻ ۾ هڪ ٻئي جي قبلي کي نه ٿا مڃن ۽ ۽ جيڪڏهن اي ٻڌندڙ ڳالهه تون انهن جي خواهش تي

مِمَّنْ بَعْدَ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ ۖ إِنَّكَ إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ۝۳۵

هلين معلومات حاصل هجڻ کان پوءِ به ۽ ته بيشڪ تون انهي وقت ظالمين مان هوندين ۰

الَّذِينَ اتَّيْنَهُمُ الْكِتَابُ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَإِنَّ

اهي آهي آهن جن کي اسان ڪتاب ڏنو، رسولِ عربي کي ايئن سڃاڻڻ ٿا جيئن پيءُ پٽن کي سڃاڻي ٿو، ۽ بيشڪ

فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿۱۶۶﴾ أَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ

انهن مان هڪ گروھ سمجهڻ جي باوجود حق کي لڪائڻ ٿا (اي ٻڌندڙ) حق ته نجي رب جي طرفان

فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُسْتَرِينَ ﴿۱۶۷﴾ وَلِكُلِّ وُجْهَةٍ هُوَ مَوْلَاهَا

آهي، پوءِ تون هرگز شڪ ڪندڙن مان نه ٿي. ۽ هر انسان جو قبلو آهي جو اهو ان طرف منهن

فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا ط

ڪري ٿو، پوءِ چڱاين ۾ اڳرائي ڪريو، توهان جتي به هوند الله تعالى توهان کي گڏ ڪري آڻيندو،

إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿۱۶۸﴾ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلَّ

بيشڪ الله تعالى هر شيء تي قادر آهي. ۽ اڄي حبيب جتان به توهان (سفر ۾) نڪرو ته پنهنجو

وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ ط

منهن مبارڪ بيت الله جي طرف ڪريو، ۽ بيشڪ اهو يقيناً توهانجي رب جي طرفان حق آهي،

وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿۱۶۹﴾ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلَّ

۽ الله تعالى توهانجي عملن کان بي خبر ناهي. ۽ اڄي حبيب جتان به توهان (سفر ۾) نڪرو ته پنهنجو

وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا

منهن مبارڪ بيت الله جي طرف ڪريو، ۽ اڄي مسلمانو توهان جتي به رهندڙ هو پنهنجن

وُجُوهَهُمْ شَطْرَهُ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ ط إِلَّا

منهن کي بيت الله ڏانهن ڪريو، انهي لاءِ ته ماڻهن جي ڪابه حجت توهان تي نه رهي، مگر

الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلَا تَمَّ

اهي ماڻهو جيڪي انهن مان ظالم آهن، پوءِ توهان انهن کان نه ڊڄو ۽ مون کان ڊڄو، انهي لاءِ جو

وَقَفَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وَقَفَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

نِعْمَتِي عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٠﴾ كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ

آئون توهان تي پنهنجي نعمت پوري ڪريان ۽ بيشڪ توهان هدايت وارا ٿيندا. جيئنڪ اسان توهان ۾ رسول عربي لاءِ

رَسُولًا مِنْكُمْ يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ

توهان مان موڪليو اهو توهان تي اسان جون آيتون پڙهي ٿو ۽ توهان کي پاڪ ڪري ٿو ۽ توهان کي ڪتاب ۽

وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿١٥١﴾ فَاذْكُرُونِي

حڪمت سيکاري ٿو ۽ توهان کي اهو سڀ ڪجهه سيکاري ٿو جيڪو توهان نه ڄاڻندا هئا. پوءِ توهان مون کي ياد ڪريو

أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿١٥٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا

آئون توهان کي ياد ڪندس ۽ توهان منهنجو شڪر اٽو مڃو ۽ منهنجي ناشڪري نه ڪريو. اي ايماندارو!

اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٣﴾

توهان نماز ۽ صبر کان مدد وٺو، بيشڪ الله تعاليٰ صبر ڪندڙن سان گڏ آهي.

وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أَحْيَاءٌ

۽ جيڪي الله جي راه ۾ شهيد ٿيا انهن کي مئل نه چئو، بلڪ اهي جيئرا آهن

وَلَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿١٥٤﴾ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَ

پر توهان (انهن جي زندگي) نه ٿا سمجهو. ۽ بيشڪ اسين ضرور آزمائينداسين ته توهان کي خوف ۽

الْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ

ڳڪ سان ۽ مالن ۽ حياتي جي ڪمي ۽ ميون جي گهٽتائي سان ۽ صبر ڪندڙن

الصَّابِرِينَ ﴿١٥٥﴾ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُّصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَ

کي خوشخبري پهچايو. اهي اهي ماڻهو آهن جيڪي انهن کي ڪا تڪليف پهچي ٿي ٿو تڏهن به بيشڪ اسين الله جا

إِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿١٥٦﴾ أُولَٰئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ

آهيون ۽ ان ڏانهن موٽايا ويندا اسين. انهن تي سندن رب جي طرفان برڪتون ۽ رحمتون آهن.

وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ ﴿١٥٠﴾ إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ

ء آهي ئي هدايت وارا آهن بيشڪ (جبل) صفا ۽ مروه الله جي نشانين له مان

اللَّهُ فَمَنْ حَبَّ الْبَيْتَ أَوَاعْتَصَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ

آهن، پوء جنهن شخص حج يا عمرو ڪيو پوء انهي تي گناه ناهي جو انهن ٻنهي (جبلن)

بِهِمَا طَوْفًا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرٌ فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٥١﴾ إِنَّ الَّذِينَ

جو چڪر هڻي، ۽ جيڪو شخص چڱو ڪم ڪري ٿو، پوء بيشڪ الله تعاليٰ ثواب ڏيندڙ خبردار آهي. بيشڪ آهي

يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ

ماڻهو جيڪي اسانجي دليلن ۽ هدايت کي لڪائن ٿا انهيءَ کان پوءِ جو ماڻهن لاءِ

لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّعْنُونَ ﴿١٥٢﴾

اسان قرآن ۾ بيان ڪيو آهي، انهن تي الله جي لعنت آهي ۽ لعنت ڪن ٿا لعنت ڪندڙ.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُّوْا فَاُولَٰئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ

مگر اهي ماڻهو جيڪي توبه ٿا ٿين ۽ چڱا ڪم ڪيا ۽ ظاهر ڪيا ٿون پوءِ آئون انهن جي توبه قبول ڪندس.

وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٥٣﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَأَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ

۽ آئون توبه قبول ڪندڙ باجھارو آهيان. بيشڪ جن ماڻهن ڪفر ڪيو ۽ مئا انهي حال ۾ جواهي ڪافرا

أُولَٰئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٥٤﴾

انهن تي الله تعاليٰ ملائڪن ۽ سڀني ماڻهن جي لعنت آهي (آهي)

خُلِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿١٥٥﴾

هميشه لعنت ۾ رهندا، نه انهن تان عذاب هلڪو ڪيو ويندو ۽ نه انهن کي مهلت ڏني ويندي.

وَالْهُكْمُ لِلَّهِ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿١٥٦﴾

توهان جو معبود الله هڪ آهي، ناهي ڪو عبادت جي لائق مگر اهو مهربان باجھارو.

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَ

بيشڪ آسمانن ۽ زمينن جي پيدائش ۽ رات ۽ ڏينهن جي بدليجي ۽

الْفَلَكَ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ

پيڙهي جيڪا درياءَ ۾ ماڻهن جي فائدي لاءِ هلي ٿي ۽ اهو جيڪي الله تعالى

مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ

آسمانن مان پاڻي نازل ڪري غير آباد زمينن کي آباد ڪيو ۽ زمين ۾ هر قسم

فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيْحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ

جا جانور پکيڙيا له ۽ هوائن جو وڙڻ ۽ ڪڪر جيڪي آسمان ۽ زمين

بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا يَتَّقُونَ لِقَوْمٍ يُعْقِلُونَ ۝ وَمِنَ النَّاسِ

جي وچ ۾ فرمانبردار آهن انهن سڀني ۾ عقلمندن لاءِ ضرور نشانو آهن ۽ ڪجهه ماڻهو

مَنْ يَتَّخِذْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَدَاً اِيْحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ ط وَ

الله کان سواءِ ٻيا معبود وٺن ٿا جو انهن کي الله تعالى وانگر پسند ڪن ٿا ۽

الَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ ط وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرُونَ

مؤمنن کي الله کان زياده ڪنهن سان محبت ناهي، ۽ جيڪڏهن ظالم اهو وقت ڏسن ها جڏهن

الْعَذَابُ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا ۝ وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ ۝

عذاب انهن جي اکين اڳيان ايندو ۽ چوڻه سڀ طاقت الله کي آهي، انهي لاءِ جو الله جو عذاب تمام سخت آهي.

إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوْا الْعَذَابَ وَ

جڏهن بيزار هوندا اڳواڻ پنهنجن پيروي ڪندڙن کان ۽ عذاب ڏسندا ۽ سندن

تَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ ۝ وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّ لَنَا

پاڻ ۾ تعلقات ڪٽجي ويندا ۽ پيروي ڪندڙ چوندا ڪاش جيڪڏهن

كَرَّةً فَنتَبَّرَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّءُ وَامْنًا كَذَلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ

اسين دنيا مونا يا ويون هان اسين انهن سائونون هاجين انهن سائونون اهري طج الله ديكا سيندو

أَعْمَالَهُمْ حَسَرَتْ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ ۝۱۳۸

انهن جاعمل انهن تي حسرت كري، ۽ اهي دونرخ مان نڪرڻ وارا ناهن.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِنْ ثَمَرِ الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا ۚ وَلَا تَتَّبِعُوا

اي انسانو! کائو جيڪو ڪجهه حلال پاڪ آهي، ۽ شيطان جي

خُطُوتِ الشَّيْطَانِ ۚ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ۝۱۳۹ إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ

نقش قدم له تي نه هلو، بيشڪ اهو توهان جو ظاهر دشمن آهي. اهو توهان کي

بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝۱۴۰

بجرائي، ۽ بي حياتي جو چوي ٿو ۽ الله تعاليٰ تي اها ڳالهه مڙهيون ته جنهن جي توهان کي خبر ناهي.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا

۽ جڏهن انهن کي چيو وڃي ٿو ته قرآن جي تابعداري ڪريو چون ٿا اسين انهيءَ تي هلند اسين

أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَ

جنهن تي پنهنجي پيءُ ۽ ڏاڏي کي ڏٺو سون، ڇا جيڪڏهن وڌا انهن جا جاهل بي دين آهن (ته هي)

لَا يَهْتَدُونَ ۝۱۴۱ وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي

هدايت وار نه ٿيندا. ۽ ڪافرن جو مثال انهيءَ جهڙو آهي جيڪو پڪاري ٿو اهڙي

يَنْعُقُ بِمَاءٍ لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَاءً وَنِدَاءً صُمُّوا بِكُمْ عُمَىٰ

کي جيڪو رڙين ۽ دانئن کان سواءِ ڪجهه نه ٻڌي، (ڪافر) ٻوٽا، گونگا، انڌا آهن

فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ۝۱۴۲ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا

پوءِ اهي نه ٿا سمجهن. اي ايمان وارو! اسان جون ڏنل پاڪ شيون کائو

رَزَقْنَكُمْ وَأَشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿۱۴۲﴾ إِنَّمَا حَرَّمَ

۽ الله جو شڪر بجا آئيو جيڪڏهن توهان خاص انهي جي عبادت ڪريو ٿا. الله حرام ڪيائين

عَلَيْكُمْ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلَ بِهِ

توهان لاءِ مُردار ۽ رت ۽ سُورَ جو گوشت ۽ اُهي حلال جانور جن تي

لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ ۖ

ڪم وقت غير الله جو نالو ورتو ويو، پوءِ جيڪو مجبور ٿيو، نه مرضي سان ڪا سندن ذريعي نه ضرورت کان زياده ڪا سندن ذريعي نه اهي گناه

إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۱۴۳﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلَ

انهي تي، بيشڪ الله بخشيندڙ مهربان آهي. بيشڪ جيڪي لڪائن ٿا الله تعاليٰ جي نازل

اللَّهُ مِنَ الْكِتَابِ وَيَشْتَرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ مَا يَأْكُلُونَ

ڪيل ڪتاب کي ۽ انهي جي عيوض ٿورڙو مُلھ وٺن ٿا، اهي نه ٿا کائڻ

فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ وَلَا يَكْلَهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَلَا

پنهجي پيٽن ۾ مگر باه ۽ الله انهن سان قيامت جي دينهن نه ڳالهائيندو ۽ نه پاڪ

يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿۱۴۴﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا

ڪندو انهن کي، ۽ انهن لاءِ دردناڪ عذاب آهي. اهي اُهي ماڻهو آهن جن هدايت جي

الضَّلَّةَ بِالْهُدَىٰ وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ فَمَا أَصْبَرَهُمْ

عيوض گمراهي ۽ مغفرت جي عيوض عذاب خريد ڪيو، پوءِ اهي ماڻهو باه تي

عَلَى النَّارِ ﴿۱۴۵﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَ

ڪيئن صبر ڪندا، اهو انهي لاءِ جو الله ڪتاب مقدس کي حق تي نازل فرمايو، ۽

إِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿۱۴۶﴾

جيڪي ماڻهو ڪتاب ۾ اختلاف ڪن ٿا اهي يقيناً وڏي اختلاف ۾ آهن.

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُؤُوا وَجُوهَكُمْ قَبْلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَ

اوپر ۽ اولھ جي طرف (نماز ۾) منھن ڪرڻ توهان جي ڪا نيڪي ناهي ۽ ها

لَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ

حقيقت ۾ نيڪي الله تي ايمان آڻڻ آهي ۽ قيامت تي ۽ ملائڪن تي ۽ ڪتاب تي

وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَ

۽ نبين تي ۽ ۽ مال خرچ ڪري الله جي محبت ۾ پنهنجن مائٽن تي ۽ يتيمن ۽

الْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَ

مسڪينن ۽ مسافرن ۽ سوال ڪندڙن تي ۽ پاهن کي آزاد ڪرائڻ تي ۽

أَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا

نماز کي قائم ڪري ۽ زڪوة ادا ڪري ۽ پنهنجا وعدا پورا ڪندڙ جذهن وعدو

عَهْدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ

ڪن ٿا، ۽ مصيبت ۽ سختي ۽ جهاد ۾ صبر ڪندڙ

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿۱۷۷﴾ يَا أَيُّهَا

اِهي اُهي ماڻهو آهن جن پنهنجي وعدي کي پيو ڪيو، ۽ اُهي ئي پرهيزگار آهن ۰ اي

الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ الْحُرُّ

مؤمنو! توهان تي مڙهڻ جي عيوض خون جو بدلو وٺڻ فرض آهي ته، آزاد

بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنْثَىٰ بِالْأُنْثَىٰ فَمَنْ عُفِيَ

جي عيوض آزاد ۽ ۽ پانهي جي عيوض پانهو ۽ عورت جي عيوض عورت، پوءِ جنهن لاءِ سندس

لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتِّبَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٌ إِلَيْهِ

پاءُ جي طرفان معافي ڏني وڃي پوءِ چڱائي سان معاملو پورو ڪري ۽ مال چڱائي

يَا حُسَيْنُ ذَٰلِكَ تَخْفِيفٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنِ اعْتَدَىٰ

سان ادا ڪري، اها توهان جي رب جي طرفان نرمي ۽ رحمت آهي، انهي کان پوءِ

بَعْدَ ذَٰلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿۱۷۸﴾ وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيٰوةٌ

جيڪو زيادتي ڪري پوءِ انهي لاءِ دردناڪ عذاب آهي. ۽ توهان لاءِ خون جي عيوض وٺڻ ۾

يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿۱۷۹﴾ كُتِبَ عَلَيْكُمُ

نرنديگي آهي اي عقلمندو! انهي لاءِ جو توهان پرهيز ڪريو. توهان تي فرض ڪيو ويو

إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا ۖ الْوَصِيَّةُ

جڏهن توهان مان ڪو قريب موت ٿئي جيڪڏهن ملڪيت ڇڏي ٿو، ته وصيت ڪري

لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿۱۸۰﴾

پيءُ ماءُ لاءِ ۽ ويجهن ماڻهن لاءِ انصاف ته مطابق اها (وصيت) پرهيزگارن تي حق آهي.

فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَأَنِئِمَّا إِثْمُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ

پوءِ جيڪو وصيت ٻڌي مٽائي ڇڏي انهي جو گناهه مٽائيندڙ تي آهي،

إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۱۸۱﴾ فَمَنْ خَافَ مِنْ مُّوَسٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا

بيشڪ الله تعاليٰ ٻڌندڙ ڄاڻندڙ آهي. پوءِ جنهن خوف ڪيو ته وصيت ڪندڙ ناانصافي يا گناهه ڪيو

فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ ۖ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿۱۸۲﴾ يَا أَيُّهَا

پوءِ صلح ڪرايائين انهن جي وچ ۾ پوءِ انهي تي ڪوبه گناهه ناهي، بيشڪ الله بخشنده ۽ مهربان آهي. اي

الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ

مؤمنو! توهان تي روزو فرض ڪيا ويا، جيئنڪ توهان کان اڳين ماڻهن تي فرض

مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿۱۸۳﴾ أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ

ڪيا ويا انهي لاءِ جو توهان ۾ پرهيزگاري پيدا ٿئي. مقرر ٿيل ڏينهن، پوءِ اهو ماڻهو جيڪو

مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرٌ وَعَلَى الَّذِينَ

توهان مان مريض يا مسافر آهي پوءِ اوترا روزا ٻين دينهن ۾ رکي، ۽ جيڪي ماڻهو

يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ

روزي جي طاقت نه ٿا رکڻ پوءِ روزي جي عيوض هڪ مسڪين کي ڪارائين، پوءِ جيڪو نيڪي زياده ڪندڙ انهي

لَهُ وَأَن تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿۱۸۳﴾ شَهْرُ رَمَضَانَ

لاءِ بهتر آهي، ۽ روزو رکڻ توهان لاءِ تمام بهتر آهي جيڪڏهن توهان ڄاڻو ٿا. رمضان جي مهيني

الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ

۾ قرآن شريف نازل ڪيو ويو جيڪو ماڻهن لاءِ هدايت ۽ رهنمائي آهي ۽ فيصلي جا

الْفُرْقَانِ فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَن كَانَ

روشن دليل، پوءِ توهان مان جيڪو انهي مهيني ۾ حاضر ٿئي پوءِ ضرور روزا رکي ۽ جيڪو

مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرٌ يُرِيدُ اللَّهُ

مريض آهي يا مسافر آهي پوءِ اوترا روزا ٻين دينهن ۾ رکي، الله تعالىٰ اوهان تي آساني

بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَ

چاهي ٿو ۽ توهان تي تڪليف نه ٿو چاهي، انهي لاءِ جو توهان گڻپ پوري ڪريو

لِتُكْبِرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿۱۸۴﴾ وَإِذَا

۽ الله جي وڏائي بيان ڪريو جو توهان کي هدايت ڏنائين انهي لاءِ جو توهان شڪر گذار رهو ۽ اي حبيب

سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا

جڏهن توهان ڪارڻ منهنجا پاهڻا منهنجي لاءِ ڀڄن ته توهان فرمايو ۽ ويجهو آهيان دعا قبول ڪريان ٿو پڪاريندڙ جي

دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿۱۸۵﴾

جڏهن مون کي پڪاري ٿو پوءِ منهنجا احڪام مڃن ۽ مون تي ايمان آڻن ته بيشڪ اهي هدايت وارا ٿيندا.

أَحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ

روزن جي راتين ۾ پنهنجين عورتن ڏانهن وڃڻ توهان لاءِ حلال آهي، اهي توهان

لباس لکڻ ۽ آنت ۾ لباس لهن ۽ علم الله انڪم ڪنتم

جو لباس آهي ۽ توهان انهن جا لباس آهيو، الله تعالى معلوم ڪيو ته توهان پنهنجن

تختانن ۾ انفسڪم فتاب عليڪم وعفا عنڪم فالئن

نفسن کي خيانت ۾ وجهندا هئا پوءِ توهان جي توبه قبول ڪري توهان کي معافي ڏني، پوءِ

بأشروهن وابتغوا ما كتب الله لکم وکلوا واشربوا

هينئر انهن سا صحبت ڪريو ۽ طلب ڪريو جيڪو الله توهان جي نصيب ۾ لکيو آهي، ۽ توهان کائو ۽ پيو

حتى يتبين لكم الخيط الابيض من الخيط الاسود

ايتائين جو توهان لاءِ ظاهر ٿئي رات جي اونڊاهي لاهان روشني

من الفجر ثم اتموا الصيام الى الليل ولا تبشروهن

صبح صادق نه جي، پوءِ رات اچڻ تائين روزو پورو ڪريو، ۽ عورتن کي هٿ نه لايو

وانتم عكفون في المسجد تلك حدود الله فلا

جڏهن توهان اعتكاف ۾ مسجدن ۾ ويهو، اهي الله جون حدون آهن پوءِ انهن

تقربوها كذلك يبين الله اياته للناس لعلهم يتقون ﴿١٨﴾

جي ويجهو نه وڃو، اهڙي طرح الله تعالى بيان ڪري ٿو پنهنجن نشانين کي انهن لاءِ جو انهن ۾ بهيڙگاري ٿئي.

ولا تأكلوا أموالكم بباطل وتدلوا بها إلى

۽ پاڻ ۾ هڪ ٻئي جو مال ناحق نه کائو ۽ نه فيصلو ڪندڙن وٽ انهيءَ جو فيصلو

الحكام لتأكلوا فريقاً من أموال الناس بالإثم و

ڪئي وڃي انهيءَ لاءِ جو ماڻهن جو ڪجهه مال ناجائز طريقي سان کائڻ حالانڪ

أَنْتُمْ تَعْلَمُونَ^(۸۸) يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ

توهان چاڻو ۱۰ اي حبيب توهان کان (سُئِنَ) چند لاءِ سوال ڪن ٿا، توهان فرمايو اهي وقت جون

لِلنَّاسِ وَالْحَجَّةُ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ

نشانين آهن ماڻهن ۽ حج لاءِ، ۽ ناهي نيڪي جو توهان پنهنجن گهرن ۾ پوءِ

ظُهُورَهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ اتَّقَىٰ وَأَتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا

طرف کان اچو، هانيڪي ته خوف خدا آهي، ۽ گهرن ۾ دروازن کان داخل ٿيو،

وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ^(۸۹) وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ

۽ الله کان خوف ڪريو بيشڪ توهان ڪامياب ٿيندا. ۽ الله جي واٽ ۾ جهاد ڪريو انهن سان جيڪي

يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ^(۹۰)

توهان سان وڙهن ٿا ۽ حد کان نه وڌو، بيشڪ الله تعاليٰ حد کان وڌندڙن کي پسند نه ٿو ڪري.

وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجُوكُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ

۽ ڪافرن کي جتي ٿيلن قتل ڪريو ۽ انهن کي ٻاهر ڪڍو جتان توهان کي ٻاهر ڪڍيو هئائون ۽ فساد ته

مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تَقْتُلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّىٰ يُقْتَلُوا فِيهِ

قتل کان به سخت آهي، ۽ توهان انهن کي قتل نه ڪريو مسجد حرام ۾ تان جو توهان ساڻه وڙهن انهي ۾،

فَإِنْ قَتَلُوكُمْ فَاقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ^(۹۱) فَإِنْ أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ

پوءِ جيڪڏهن توهان ساڻه وڙهن پوءِ انهن کي قتل ڪريو اهڙن آهي ڪافرن جي. پوءِ جيڪڏهن روڪجي پون

غَفُورٌ رَحِيمٌ^(۹۲) وَقَتْلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ

پوءِ بيشڪ الله بخشنده ۽ مهربان آهي. ۽ انهن سان جنگ ڪريو ايسائين جو ڪو شرڪ نه رهي ۽ هجر خالص دين الله جو

فَإِنْ أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ^(۹۳) الشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ

پوءِ جيڪڏهن روڪجي پون ته زيادتي ناهي مگر ظالمن تي. معزز مهينا معزز مهينن جي

الْحَرَامِ وَالْحُرْمَتُ قِصَاصٌ فَمَنِ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ

عیوض ۽ ادب لہ وارين شين ۾ بدل لو آهي، پوءِ جيڪو توهان تي زيادتي ڪري توهان به اوتري

يَسْتَلْ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿۹۰﴾

زيادتي ڪريو جيڪي ان ڪئي، ۽ الله تعالى کان ڊڄو ۽ توهان يقين ڪريو بيشڪ الله تعالى ۾ هيڙاڙ سان گڏ آهي.

وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا

۽ الله تعالى جي رست ۾ خرچ ڪريو ۽ پنهنجن هٿن کي هلاڪت نه ڏيو وڃهيو، ۽ توهان نيڪي ڪريو،

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿۹۱﴾ وَاتَّبِعُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ

بیشڪ الله نيڪو ڪارن کي پسند ڪري ٿو، ۽ حج ۽ عمري کي خاص الله لاءِ پورو ڪريو، جيڪڏهن توهان

فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَخْلُقُوا رِءُوسَكُمْ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُ

روڪجي پئو پوءِ قرباني موڪليو جيڪا ميسر ٿئي، ۽ پنهنجن مٿن کي نه ڪوڙايو جيستائين قرباني پنهنجي جاءِ تي پهچي

فَمَن كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِّن رَّأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِّن صِيَامٍ

پوءِ توهان مان جيڪو بيمار هجي يا مٿي ۾ ڪا تڪليف اٿس ته ان جي عيوض روزو رکي

أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ فَإِذَا أَمُنْتُمْ فَمَن تَشَعَّرَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا

يا خبرات يا قرباني ته ڪري، پوءِ جڏهن توهان امن ۾ ٿيو، پوءِ جنهن ماڻهو حج ۽ عمر وڌ ڪيو انهيءَ

اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ

تي قرباني آهي آساني سان، پوءِ جيڪو قرباني نه ڪري سگهي پوءِ ٽي روزا حج جي دينهن ۾ ۽ ست روزا

إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشْرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ لِمَن لَّمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرِي

پنهنجي گهر ۾ رکي، اهي پورا ڏهه ٿيا، اهو حڪم انهي لاءِ آهي جيڪو مڪي شريف

الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿۹۲﴾

۾ رهندڙ نه هجي، ۽ توهان الله کان ڊڄو ۽ يقين ڪريو بيشڪ الله سخت عذاب ڪندڙ آهي.

الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا

حج جامهينا مشهور آهن، پوء جنهن ماڻهون انهن ۾ حج جي نيت ڪئي ته فحش گفتگو نه ڪري

فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ اللَّهُ

۽ گناه ۽ جهيڙو (حج ۾) نه ڪري، ۽ جيڪا توهان چڱائي ڪندا الله انهي کي ڄاڻي ٿو.

وَتَزُودُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ وَاتَّقُونِ يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ ﴿١٩٤﴾

۽ سفر جو سامان پاڻ ساڳو ڏکو پوءِ بيشڪ سڀ کان بهتر تر خوف خدا آهي، ۽ خاص مون کان ڊڄو اي عقلمندو.

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ فَإِذَا أَفَضْتُمْ مِنْ

ناهي توهان تي ڪو گناه، جو پنهنجي رب جو فضل طلب ڪريو، پوءِ توهان جدّهن

عَرَفْتُمْ فَإِذَا ذُكِرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَادْكُرُوهُ كَمَا هَدَيْكُمْ

عرفات کان موتو ته مُزدلفه ۾ الله کي ياد ڪريو، ۽ الله جو ذڪر ڪريو انهي لاءِ جو توهان کي هدايت ڏنائين،

وَأِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الصَّالِينَ ﴿١٩٥﴾ ثُمَّ أَفِضُوا مِنْ حَيْثُ

۽ بيشڪ توهان هن کان اڳ يقيناً گمراهن مان هئا. انهي کان پوءِ توهان موتو جتان

أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٩٦﴾ فَإِذَا

ماڻهو موٽن ٿا ۽ الله تعاليٰ کان معافي وٺو، بيشڪ الله بخشيندڙ ۽ باجھارو آهي. پوءِ جدّهن

قَضَيْتُمْ مَنَاسِكَكُمْ فَإِذَا ذُكِرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ

توهان حج جا ڪم پورا ڪيا ته ياد ڪريو الله کي جيئن توهان پنهنجن ابنن ڏاڏن کي ياد ڪندا هئا ته بلڪ

ذُكْرًا ۚ فَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ

ان کان به زياده، پوءِ ڪي ماڻهو چون ٿا اي اسان جارب اسان کي دنيا ڏي ۽ انهن لاءِ

فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ ۚ وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي

آخريت ۾ ڪو پاڳو ڪونهي. ۽ مؤمن چون ٿا اي اسان جارب اسان کي دنيا ۾

الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةٌ وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿٢٠﴾

نيڪي ڌري ۽ آخرت ۾ بهشت عطا ڪري اسان کي جهنم جي باه کان پناهه ۾ رک .

أُولَٰئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا ۖ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٢١﴾

انهن مؤمنن کي چڱن عملن جي ڪري بهتر ثواب ملندو، ۽ الله تعاليٰ جلد حساب ڪندڙ آهي .

وَاذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ ۖ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ

۽ الله تعاليٰ کي حج جي ڏينهن ۾ گهڻو ياد ڪريو ۽ جيڪو (قرباني جي ڏينهن کان پوءِ) مٿي مان تڪر ڪري هن

فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ ۚ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ ۚ لِمَنْ

ڏينهن ۾ مٿيو ته ان تي گناهه ناهي، ۽ جيڪو رهي پيو ان تي به گناهه نه آهي، انهي لاءِ جهنم ۾

اتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٢﴾

خوف خدا آهي، ۽ توهان الله تعاليٰ کان خوف ڪريو ۽ يقين ڪريو ته توهان سڀئي الله تعاليٰ تان هن موتيا ويندا .

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُ قَوْلَهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ

۽ ڪن ماڻهن جو ڳالهائڻ زندگي ۾ توهان کي عجب ۾ وجهي ٿو ۽ پنهنجي دل جي

اللَّهُ عَلَىٰ مَا فِي قُلُوبِهِ ۚ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ ﴿٢٣﴾ وَإِذَا تَوَلَّىٰ سَعَىٰ فِي

سچائي تي الله تعاليٰ کي شاهد بنائي ٿو، حالانڪ اهو وڌو فساد آهي. ۽ جڏهن توهان وٽان

الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ ۚ وَاللَّهُ لَا

وڃي ٿو ته زمين ۾ فساد وجهي ٿو ۽ پوک ۽ جانور هلاڪ ڪري ٿو، ۽ الله فساد کي

يُحِبُّ الْفُسَادَ ﴿٢٤﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ

پسند نه ٿو ڪري. ۽ جڏهن انهي کي چيو وڃي ٿو ته الله تعاليٰ کان ڊڄ تڏهن وڌائي کيس گناه

بِالْإِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ ۖ وَلَبِئْسَ الْبِهَادُ ﴿٢٥﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ

تي همٿائي ٿي انهي لاءِ جهنم ڪافي آهي ۽ تمام خراب جاءِ آهي. ڪي خوش قسمت ماڻهو آهن

يُشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿۳۷﴾ يَا أَيُّهَا

جيڪي الله جي رضامندي لاءِ جان جي بازي لڳائن ٿا، ۽ الله پنهنجن ٻانهن تي نهايت مهربان آهي. اي

الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَآفَّةً ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوتِ

مؤمنو! اسلام ۾ پوري طرح داخل ٿيو، ۽ شيطان جي نقش قدم تي نه

الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿۳۸﴾ فَإِنْ زَلَلْتُمْ مِّنْ بَعْدِ مَا

هلو، بيشڪ اهو توهان جو ظاهر دشمن آهي. پوءِ توهان جيڪڏهن لغزش ڪا ٿو ٿا

جَاءَ تَكْمُ الْبَيِّنَاتُ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿۳۹﴾ هَلْ يَنْظُرُونَ

صاف ته دليلن اچڻ کان پوءِ به پوءِ يقين ڪريو تحقيق الله تعاليٰ غالب حڪمت وارو آهي. نه ٿا انتظار ڪن

إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلٍ مِّنَ الْغَمَامِ وَالْمَلَائِكَةُ وَقُضِيَ

مگر اهو جو انهن وٽ الله جو عذاب اچي سائي دار ته ڪري ۽ يا ملائڪه عذاب کڻي اچن ۽ انهن

الْأَمْرِ ۖ وَالِىَ اللَّهُ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿۴۰﴾ سَلُّ بَنِي إِسْرَءِيلَ كَمُ

جو ڪم پورو ڪيو وڃي ۽ الله ٽڌانهن سڀني ڪمن جو موٽڻ آهي. بني اسرائيل کان پڇجو اسان

أَتَيْنَهُمْ مِّنْ آيَةٍ بَيِّنَةٍ ۖ وَمَنْ يُبَدِّلْ نِعْمَةَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا

ڪيترا صاف دليل انهن کي ڏنا، ۽ جيڪو شخص الله تعاليٰ جي ڏنل نعمتن کي

جَاءَتْهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿۴۱﴾ زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا

مٽائي ٿو پوءِ بيشڪ الله تعاليٰ جو عذاب سخت آهي. ڪافرن جي نظرن ۾

الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَيُخْرُونَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ اتَّقَوْا

دنيا جي زندگي سهڻي ڪئي وئي آهي ۽ مسڪيني جي ڪري مسلمانن تي ڪن ٿا، ۽ مؤمن انهن کان

فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۖ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿۴۲﴾

قيامت جي ڏينهن مٿي هوندا، ۽ الله تعاليٰ جنهن کي گهرجي بي حساب روزي ڏئي ٿو.

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً ۖ فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّنَ مُبَشِّرِينَ

سڀئي ماڻهو هڪ ئي دين تي هئا (پوءِ اختلاف ڪيائون) پوءِ الله نبيئن کي خوشخبري ڏيندڙ ۽

وَمُنذِرِينَ ۖ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيُحْكَمَ

ديهاريندڙ ڪري موڪليو ۽ انهن تي سچا ڪتاب نازل فرمايا انهي لاءِ جو ماڻهن ۾

بَيْنَ النَّاسِ فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ ۖ وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا

فيصلو ڪن حق جو جن ڳالهين ۾ انهن اختلاف ٿي ڪيو ۽ ڪتاب ۾ ٻئي ڪنهن اختلاف نه

الَّذِينَ أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَ تَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ بَغْيًا بَيْنَهُمْ ۚ

ڪيو مگر جن کي آسماني ڪتاب مليو هو به ان کان پوءِ جدت هن وٽن صاف دليل آيا پاڻ ۾ سرڪشي

فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ

جي ڪري، پوءِ الله مؤمنن کي پنهنجي حڪم سان حق جي ڳالهه ڏيکاري

بِإِذْنِهِ ۖ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿۲۲۹﴾

جنهن ۾ اهي اختلاف ڪندا هئا ۽ الله جنهن کي چاهي سنئين رستي تي هلائي ٿو.

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخِلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ

چا توهان سمجهو تان بهشت ۾ داخل ٿي ويندا ۽ اڃان توهان تي اڳين امتن جهڙا

خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مُسْتَثْنَيْنَ ۖ وَالضَّرَّاءُ وَزُلْزَلُوا

مثال نه آيا آهن، انهن کي بهتي مسڪيني ته ۽ بيماري ته ايسٽائين جو پریشان ڪيا

حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصُرَ اللَّهُ

ويا تان جو رسول ڪريم ۽ جيڪي مؤمن ساڻن گڏ هئا، انهن چيو الله جي مدد ڪڏهن ايندي

إِلَّا أَنْ نَصُرَ اللَّهُ قَرِيبٌ ﴿۲۳۰﴾ يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ ۖ قُلْ

خبردار بيشڪ الله جي مدد ويجهي آهي ۱۰ اي حبيب توهان کان پڇن ٿا ڇا خرچ ڪن، توهان فرمايو

مَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ خَيْرٍ فَلِلَّوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ وَالْيَتَامَىٰ

جيڪو مال نيڪي ۾ خرچ ڪريو ته اهو ماءُ پيءُ ۽ ويجهڙن رشتيدارن ۽ یتيمن

وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ

۽ مسڪينن ۽ مسافرن جي لاءِ آهي، ۽ توهان جيڪو چڱو ڪم ڪريو ٿا، پوءِ بيشڪ

اللَّهُ بِهِ عَلِيمٌ ۝ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَّكُمْ وَ

الله تعاليٰ انهيءَ کي ڄاڻي ٿو. توهان تي جهاد فرض ڪيو ويو آهي ۽ اهو توهان کي ناپسند نه آهي، ۽

عَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا

قريب آهي جو توهان کي ڪاشي ۽ بُري لڳي ۽ اها توهان لاءِ بهتر هجي، ۽ قريب آهي جو توهان کي ڪا

شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ۝

شيءُ وڻي ۽ اها توهان لاءِ خراب هجي، ۽ الله ڄاڻي ٿو ۽ توهان نه ڄاڻو.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ ۝

توهان کان اي حبيب معزز مهينن ۾ جنگ ڪرڻ لاءِ سوال ڪن ٿا، توهان فرمايو انهن ۾ وڙهڻ وڌيڪ گناهه آهي

وَصَدُّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَكَفَرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ

۽ الله جي رستي کان روڪڻ ۽ انهيءَ تي ايمان نه آڻڻ ۽ مسجد حرام کان روڪڻ، ۽ انهيءَ ۾ رهندڙن

أَهْلِهِ مِنْهُ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ ۝ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا

کي ٻاهر ڪڍڻ الله وٽ اُن کان وڏو گناهه آهي ۽ شرڪ ته قتل کان وڏو گناهه آهي، ۽ اهي هميشه

بِزَالُونٍ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّىٰ يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا ۝

توهان سان وڙهندا رهندا ايسائين جو توهان کي پنهنجي دين کان ڦيرائڻ جيڪڏهن پيڇي سگهن

وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فِيمَتٌ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَٰئِكَ

۽ توهان مان جيڪو پنهنجي دين کان ڦرندو پوءِ ڪافري مري ٿو ته انهيءَ جا چڱا عمل

۽ توهان مان جيڪو پنهنجي دين کان ڦرندو پوءِ ڪافري مري ٿو ته انهيءَ جا چڱا عمل

۽ توهان مان جيڪو پنهنجي دين کان ڦرندو پوءِ ڪافري مري ٿو ته انهيءَ جا چڱا عمل

۽ توهان مان جيڪو پنهنجي دين کان ڦرندو پوءِ ڪافري مري ٿو ته انهيءَ جا چڱا عمل

۴۰۰

حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۖ وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ ۖ

دنيا ۽ آخرت ۾ باطله تي ويندا ، ۽ اهي دوزخي آهن ،

هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢١٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَ

۽ انهي ۾ اهي هميشه رهندا . بيشڪ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ الله تعاليٰ جي وات ۾ هجرت

جَهْدُ وَإِنِّي لَسَبِيلُ اللَّهِ ۖ أُولَٰئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ ۖ وَاللَّهُ

۽ جهاد ڪئي ، اهي ماڻهو الله تعاليٰ جي رحمت ۾ اميدوار آهن ، ۽ الله تعاليٰ

غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢١٥﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَيْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا

بخشيدڻ ۽ باجھارو آهي . اي حبيب توهان کان شل ۽ جوڻاڻا بابت سوال ڪن ٿا، توهان فرمايو

إِثْمٌ كَبِيرٌ ۖ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِنَّهُمْ لَكَبِيرٌ مِّنْ نَّفْعِهِمَا ۖ

انهن ٻنهي ۾ وڏو گناهه آهي ۽ ماڻهن لاءِ ڪجهه دنيا جا فائدا به آهن ، ۽ انهن جي نفعن کان انهن جو گناهه تمام

وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ ۖ قُلِ الْعَفْوَ ۖ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ

وڌو آهي ، ۽ اي حبيب توهان کان سوال ڪن ٿا ڇا خرچ ڪن ، توهان فرمايو جيڪو ضرور ڪان وڌيڪ هجي خرچ ڪريو

اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١٦﴾ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۖ

اهڙي طرح الله تعاليٰ توهان لاءِ آيتون پيا فرمائي ٿو انهي لاءِ جو توهان دنيا ۽ آخرت جا ڪم سوچي سمجهي ڪريو ،

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَىٰ قُلْ إِصْلَاحٌ لَّهُمْ خَيْرٌ ۖ وَإِنْ

۽ اي حبيب توهان کي ڇڏين جا احڪام ڇڏجن ٿا، توهان فرمايو انهن جو اصلاح بهتر آهي ، ۽ جيڪڏهن

تُخَالَطُوهُمْ فَتَخَالَفُوا خُلُوفَهُمْ ۖ وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ

انهن کي پاڻ سان ملايو ته اهي توهان جا پيارا آهن ، ۽ الله تعاليٰ ڄاڻي ٿو فساد ڪي نيڪو ڪارن

الْمُصْلِحِ ۖ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَعْنَتَكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢١٧﴾

مان ، ۽ جيڪڏهن الله تعاليٰ گھري ته توهان کي تڪليف ۾ وجهي ، بيشڪ الله تعاليٰ زبردست حڪمت ۽ ارادو آهي

مان ، ۽ جيڪڏهن الله تعاليٰ گھري ته توهان کي تڪليف ۾ وجهي ، بيشڪ الله تعاليٰ زبردست حڪمت ۽ ارادو آهي

وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَةَ حَتَّىٰ يُوْمِنَ وَلَا أَمَةٌ مُّؤْمِنَةٌ خَيْرٌ

۽ مشرڪ عورتن سان نڪاح نه ڪريو جيستائين مسلمان نه ٿين ۽ بيشڪ مؤمن ٻانهي مشرڪ

مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ

عورت کان پلي آهي جيتوڻيڪ اها توهان کي وڻي، ۽ مشرڪن جي نڪاح ۾ نه تدبيريستائين اهي ايمان

يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ أُولَٰئِكَ

نه آئين، ۽ بيشڪ مؤمن ٻانهو مشرڪ کان بهتر آهي جيتوڻيڪ اهو توهان کي وڻي، اهي

يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ

دوزخ لاءِ سڏين ٿا، ۽ الله تعاليٰ پنهنجي حڪمران بهشت ۽ بخشش جي طرف

بِأَذْنِهِ وَيُبَيِّنُ آيَتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ۝۶

پڪاري ٿو، ۽ پنهنجون آيتون ماڻهن لاءِ بيان فرمائي ٿو ته انهي نصيحت وٺن ۽

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى لَا فَاعِلٌ لِّلنِّسَاءِ

توهان کان حيض جي متعلق سوال ڪن ٿا، توهان فرمايو اها خراب شيءِ آهي، پوءِ حيض جي دينهن

فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ

۾ عورتن کان جدا رهو، ۽ انهن جي ويجهه نه وڃو جيستائين پاڪ نه ٿين، پوءِ جڏهن پاڪ ٿين

فَاتُّوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ

پوءِ انهن وٽ وڃو جنهن جاءِ تان خدا تعاليٰ توهان کي حڪم ڏنو آهي، بيشڪ الله توبه ڪندڙن ۽ پاڪائي

وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ۝۷ نِسَاءُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَأَتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّىٰ

ڪندڙن سان محبت رکي ٿو. توهان جون عورتون توهان لاءِ پوک آهن، پوءِ پنهنجي پوک ۾ راجو

سَلَّمْتُمْ وَقَدْ مُوَالَا أَنْفُسَكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُّلَقَوْنَ

جهڙي طرح توهان کي وڻي ۽ پنهنجي لاءِ چڱائي جو ڪم ٿيڻ ڪري پوءِ الله کان دعويٰ يقين ڪريو ته توهان کي انهي سان ملڻو آهي

وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿۲۳﴾ وَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ

۽ مؤمنن کي خوشخبري ٻڌايو. ۽ الله تعالى کي پنهنجن قسمن جي نه آثر نه بنايو

أَنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۲۴﴾

جونيڪي ۽ پرهيزگاري ۽ ماڻهن ۾ صلح ڪرائڻ جو قسم کڻو، ۽ الله ٻڌندڙ ڄاڻندڙ آهي.

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا

الله توهان کي نه ٽوپڪري انهن قسمن ۾ جيڪي بنا ارادي جي زبان مان نڪرن ٿا، انهي تي پڪڙ فرمائي ٿو

كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿۲۵﴾ لِلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ

جيڪي ڪردل سا ڪريو ٿا، ۽ الله بخشيندڙ بردبار آهي. جيڪي ماڻهو قسم کڻن ٿا ته پنهنجن عورتن

تَرْبُصُ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَاءُ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۲۶﴾

ڏانهن نه ويندا، انهن کي چئن مهينن جي مهلت آهي، پوءِ جيڪڏهن ان دوران مونيانه بيشڪ الله بخشيندڙ مهربان

وَأِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۲۷﴾ وَالْمُطَلَّاتُ

آهي. ۽ جيڪڏهن ڇڏي ڏين جو پڪو ارادو ڪيائون پوءِ بيشڪ الله ٻڌندڙ ڄاڻندڙ آهي. ۽ طلاق ڏنل عورتون

يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ

ٽن حيضن تائين پنهنجن نفسن کي روڪين، ۽ انهن لاءِ حلال نه آهي جو لڪائين

يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُ

اهو جيڪو الله تعالى انهن جي پيٽن ۾ پيدا فرمايو آهي جيڪڏهن اهي الله تعالى ۽ قيامت جي

بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبَعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ

ڏينهن تي ايمان رکن ٿيون، ۽ انهن جا مرد وڌيڪ حقدار آهن انهن جي موٽائڻ جي وقت ۾

أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ

بشرطيڪي جيڪو ارادو ڪن ٿا، ۽ عورتن جا مردن تي شريعت مطابق حق آهن جيئن مردن جا عورتن تي،

وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ ۖ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ۝۳۱ الطَّلَاقُ

پرمردن کي عورتن تي فضيلت آهي، ۽ الله غالب حڪمت وارو آهي. طلاق ته فقط

مَرَّتَيْنِ ۖ فَاِمْسَاكِ بِمَعْرُوفٍ اَوْ تَسْرِيحٍ بِاِحْسَانٍ ۖ وَ

ٻه دفعا آهي، پوءِ نيڪي سان روڪڻ آهي يا احسان سان ڇڏڻ آهي، ۽

لَا يَحِلُّ لَكُمْ اَنْ تَاْخُذُوْا مِمَّا اَتَيْتُمُوْهُنَّ شَيْئًا اِلَّا اَنْ

توهان کي حلال ناهي جيڪو ڪجهه توهان عورتن کي ڏنو آهي ان مان ڪجهه واپس وٺو مگر جڏهن

يَخَافَا اِلَّا يُقِيْمَا حُدُوْدَ اللَّهِ ۖ فَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا يُقِيْمَا

زال ۽ مڙس کي خوف آهي ته الله جون حدون قائم نه ڪري سگهندا، پوءِ جيڪڏهن توهان کي خوف آهي

حُدُوْدَ اللَّهِ ۖ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهٖ تِلْكَ

ته زال مڙس الله جون حدون قائم نه ڪري سگهندا ته پوءِ انهن تي گناهه ناهي جو ڪجهه بدلو ڏيئي طلاق ڏئي آهي

حُدُوْدُ اللَّهِ ۖ فَلَا تَعْتَدُوْهَا ۚ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُوْدَ اللَّهِ

الله تعاليٰ جون حدون آهي تڏهن پڙاهي کان اڳيان نه وڃي، ۽ جيڪي ماڻهو الله تعاليٰ جي حدن کان وڌي وڃن

فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ۝۳۲ ۖ فَاِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهٗ

پوءِ اهي ئي ظالم آهن. پوءِ جيڪڏهن نئي طلاقون ڏنائين ته هاڻي اها عورت ان لاءِ

مِنْ بَعْدُ حَتّٰى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهٗ ۖ فَاِنْ طَلَّقَهَا فَلَا

حلال ناهي جيستائين ٻئي مڙس سان نڪاح ڪري ڏنل نه رهي، پوءِ ٻيو مڙس جيڪڏهن ان کي طلاق

جُنَاحَ عَلَيْهِمَا اَنْ يَّتَرَاجَعَا اِنْ ظَنَّا اَنْ يُقِيْمَا حُدُوْدَ

ڏئي ته انهن ٻنهي تي گناهه ناهي جو پاڻ ٻي ڀيري وڃن جيڪڏهن يقين اٿن ته الله جون حدون قائم

اللَّهُ ۖ وَتِلْكَ حُدُوْدُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۝۳۳

ڪندا، ۽ اهي الله تعاليٰ جون حدون آهن جن کي عقلمندن لاءِ بيان فرمائي ٿو.

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ

۽ جڏهن توهان عورتن کي طلاق ڏيو پوءِ ان جو وقت پورو ٿئي ٿي ۽ ٻي ڇي توهان کي شريعت مطابق روڪيو يا

سَرَّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضَرَارًا لِتَعْتَدُوا ۚ وَمَنْ

نيڪي سان ڇڏي ڏيو ، ۽ انهن کي تڪليف ڏيڻ لاءِ نروڪيو جو حد کان وڌو ، ۽ جيڪو ايئن

يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ ۖ وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا ۚ وَ

ڪري توهان پنهنجو نقصان ڪري ٿو ، ۽ الله تعاليٰ جي آيتن کي مذاق نه بنايو ، ۽

اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَ

ياد ڪريو الله جي نعمت جيڪا توهان تي آهي ۽ ڪتاب ۽ حڪمت توهان تي انهي لاءِ نازل فرمايائين جو

الْحِكْمَةَ يَعِظُكُمْ بِهِ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۝

انهي جي ذريعي نصيحت ڏئي ٿو ته الله کان خوف ڪريو توهان يقين ڪريو ته الله تعاليٰ هر شيءِ کي ڄاڻي ٿو آهي.

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ

۽ جڏهن توهان عورتن کي طلاق ڏيو پوءِ انهن جي عدت پوري ٿئي تڏهن نروڪيو توهان کي نڪاح ڪرڻ کان

أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَاضَوْا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ ۚ ذَلِكَ يُوعِظُ بِهِ مَنْ

سندن مڙسن سان جنهن وقت پاڻ ۾ شريعت مطابق رضامنڊ هجن ، اها نصيحت توهان مان انهي لاءِ آهي

كَانَ مِنْكُمْ يَوْمَئِذٍ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَمْ أَزْوَاجُهُمْ وَأُظْهِرُ

جيڪو الله تعاليٰ ۽ قيامت تي ايمان رکي ٿو ، اهو توهان لاءِ زياده ضايع بلڪل پاڪ آهي ، ۽

اللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ۝ وَالْوَالِدَاتُ يُرْضَعْنَ أَوْلَادَهُنَّ

الله ڄاڻي ٿو ۽ توهان نه ٿا ڄاڻو . ۽ مائون پنهنجن ٻارن کي پورا ٻه سال

حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ ۖ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ

کير پيارين انهي لاءِ جيڪا ماءُ کير جي مدت پوري ڪرڻ گهري ۽ پيءُ کي انهن عورتن جو ڪارائتو

وَكُسُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تَكْلَفُنَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا لَا تُضَارَّرُ

۽ ڍڪائڻ آهي شريعت مطابق ، ماڻهوءَ کي سندس وس کان وڌيڪ تڪليف ڏني وڃي ، نه ئي تڪليف

والدۃٌ يُولَدُهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ يُولَدُهَا وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ

ڏني وڃي ماءُ ۽ پيءُ کي سندس ٻار بابت ، ۽ وارث تي به ساڳيا حق آهن ،

فَإِنْ أَرَادَ افْصَالًا عَنْ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا ط

پوءِ جيڪڏهن ماءُ ۽ پيءُ پاڻ ۾ راضي ٿي مشورو ڪري ٻار جو کير ڇڏائڻ ته انهن تي ڪوبه گناهه ڪونهي

وَإِنْ أَرَدْتُمُ أَنْ تَنْتَرِضَعُوا أَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَأَلْتُمُ

۽ توهان جيڪڏهن ارادو ڪريو ڍاڻن کان ٻارن کي کير پيارڻ جو ته توهان تي ڪو گناهه ناهي جيڪڏهن

فَأَتَيْتُمُ بِالْمَعْرُوفِ ط وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝۳۳

توهان انهن کي ڏنو جيڪو ڏيئو هو شريعت مطابق ، ۽ الله تعاليٰ کي ڄاڻو ته توهان يقين ڪريو ڇو ته الله تعاليٰ توهان جي عملن کي ڏسندڙ آهي

وَالَّذِينَ يَتُوفُونَ مِنْكُمْ وَيُذِرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ

۽ توهان مان جيڪي فوت ٿين ۽ پنهنجون نرالنون (بيوهه) ڇڏين اهي چار مهينا ۽ ڏهه ڏينهن

أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ

عدت ۾ ويهڻ ، پوءِ جيڪڏهن انهن جي عدت پوري ٿئي ته انهن تي ڪو گناهه ڪونهي

فِي مَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ ط وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ

ان معاملن ۾ جيڪو عورتون پنهنجي لاءِ ڪن شريعت مطابق ، ۽ الله تعاليٰ توهان جي عملن کان

خَيْرٌ ۝۳۴ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُم بِهِ مِنْ خُطْبَةِ

خبردار آهي . ۽ توهان تي گناهه ناهي انهي ڳالهه ۾ جو پردو رکي نڪاح جو پيغام عورتن

النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ ط عِلَّمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ

ڏانهن موڪليو يا دلين ۾ لڪايو ، الله ڄاڻي ته توهان هاڻي انهن جو ڏڪر ڪندا ،

وَلَكِنْ لَا تُوَاعِدُوا هُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا وَ

ها انهن سان خفيه وعدونه ڪريو مگر شريعت جي قانون مطابق ڳالهائون، ۽ نه

لَا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ وَاعْلَمُوا

انهن سان نڪاح ڪرڻ جو پڪو ارادو ڪريو جيستائين عهدي پنهنجي اندازي کي پهچي، ۽ توهان يقين ڪريو

أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ

بيشڪ الله تعاليٰ توهان جي دليين جون ڳالهيون ڄاڻي ٿو پوءِ ان کان ڊڄو، ۽ توهان يقين ڪريو بيشڪ الله تعاليٰ

غَفُورٌ حَلِيمٌ ۱۲۵ لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ

بخشيندڙ بردبار آهي، جن عورتن کي توهان هٿ نه لڳايو آهي ۽ انهن لاءِ مهر مقرر ڪيو آهي جيڪڏهن

تَسَوَّهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً ۚ وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْمَوْسِعِ

توهان انهن عورتن کي طلاق ڏيڻ چاهيو توهان تي ڪو بگهار ڪونهي، ۽ انهن کي تن ڪپڙن وارو وڳوڙيو، دولت مند

قَدَرُهُ وَعَلَى الْمُقْتَرَدِ ۚ مَتَاعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ ۱۲۶

پنهنجي طاقت مطابق ۽ غريب پنهنجي طاقت مطابق ڏيڻ شريعت مطابق، ۽ اهو نيڪ ماڻهن تي واجب آهي.

وَإِنْ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَسَوَّهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ

۽ جن عورتن کي توهان هٿ لڳائڻ کان اڳ ۾ طلاق ڏني ۽ انهن لاءِ ڪجهه مهر مقرر ڪري چڪا هئا

فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوا الَّذِي

هاڻي انهيءَ جو آڌ مهر ڏيڻ توهان تي واجب آهي. ها جيڪڏهن عورتون پاڻ يا جن جي هٿ ۾

بِيَدِهِ عُقْدَةُ النِّكَاحِ ۚ وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَ

نڪاح جي عقد آهي معاف ڪن، ۽ توهان کي (ايمردو) زياده ڏيڻ تقوىٰ جي قريب آهي، ۽

لَا تَنْسُوا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۱۲۷

پاڻ ۾ هڪ ٻئي جا احسان نه وساريو، بيشڪ الله تعاليٰ توهان جي عملن کي ڏسندڙ آهي.

حُفُظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ

سڀئي نمازون ۾ هميشگي سان پنهنجي وقتن تي پڙهوءَ وڃين نماز تاعيد ساڳيو نماز ۾ اڏي سان الله جي

قِتْلَتَيْن ۳۸ فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا فَإِذَا أَمْنْتُمْ

حضور ۾ بيٺو ۽ پوءِ جيڪڏهن توهان کي خوف هجي ته نماز پيادل يا ساري تي پڙهوءَ ۽ پوءِ جڏهن امن وارا ٿيو

فَاذْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ۳۹ وَ

پوءِ نماز پڙهيو توهان جيئن توهان کي الله تعاليٰ سيکاريو جيڪو طريقو توهان نه ڄاڻندڙ هئا ۽

الَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا وَصِيَّةً

جيڪي ماڻهو توهان مان فوت ٿين ۽ پنهنجين نران کي ڇڏن ۽ پوءِ ٻيلي پنهنجين عورتن

لِأَزْوَاجِهِمْ مَّتَاعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرَ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ

لاءِ وصيت ڪن هڪ سال جي خوراڪ جيئن اهي پنهنجن گهرن مان نه نڪرن ۽ پوءِ جيڪڏهن گهرن مان

فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَّعْرُوفٍ ط

نڪرن ته توهان تي گناهه ناهي جيڪي ڪجهه پنهنجي لاءِ شريعت ۾ مطابق ڪن

وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ۴۰ وَلِلَّهِ طَلَّقَتْ مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ ط

۽ الله تعاليٰ غالب حڪمت وارو آهي ۽ طلاق ڏنل عورتن لاءِ به شريعت مطابق ماني ٽڪي ڏيڻي آهي

حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ۴۱ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَتِهِ لَعَلَّكُمْ

اهو پرهيزگارن تي واجب آهي ۽ اهڙي طرح الله تعاليٰ توهان لاءِ پنهنجون آيتون بيان فرمائي ٿو ته من

تَعْقِلُونَ ۴۲ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ

توهان سمجهو ۽ اي حبيب چاهو ته انهن کي ڏسجي هڪ گروهي جيڪي موت جي ڊپ کان

أَلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ ط

پنهنجن گهرن کان نڪتا ۽ اهي هزارين هئا ۽ ٻڌو الله تعاليٰ انهن کي فرمايو مري وڃو پوءِ انهن کي زندهه فرمايائين

إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ

بيشڪ الله تعالى ماڻهن تي احسان ڪندڙ آهي پر گهڻا ماڻهو الله تعالى جو

النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿۳۰﴾ وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ

شڪرانو بجانہ ٿا ۳۰ ۽ توهان الله تعالى جي واٽ ۾ جھاد ڪريو ۽

اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۳۱﴾ مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ

توهان يقين ڪريو بيشڪ الله تعالى ٻڌندڙ ۽ ڄاڻندڙ آهي ۳۱ ڪير آهي جيڪو الله تعالى کي

اللَّهُ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضْعِفُهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً ط

سمھو قرض ڏيئي تہ الله تعالى انھي لاءِ ثواب تمام گھڻو فرمائي

وَاللَّهُ يُقْبِضُ وَيَبْضِطُ ۖ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿۳۲﴾

۽ الله تعالى ڌڙڪ گھٽ ڪري ٿو ۽ ڀر يادہ ڏيئي ٿو ۳۲ ۽ توهان الله تعالى ڏانھن موٽايا ويندا ۳۲

أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلِكِ مِنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى

اي حبيب ڇا بني اسرائيل جي هڪ گروھ ته کي (حضرت) موسيٰ کان پوءِ توهان نہ ڏٺو ۽

إِذْ قَالُوا لِنَبِيِّنَا لَهِمْ أَبْعَثْ لَنَا مَلِكًا يُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ

جڏھن پنھنجي نبي کي چيائون اسان لاءِ هڪ بادشاھ مقرر ڪر انھي لاءِ جو اسين جھاد فسيل الله

اللَّهُ ط قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ

ڪريون ۽ نبي فرمايو قريب آهي جيڪڏھن جھاد توهان تي فرض ڪئي ويئي تہ توهان

أَلَّا تُقَاتِلُوا ط قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

جھاد نہ ڪندا ۳ عرض ڪيائون اسان کي ڇا ٿيو آهي جو الله تعالى جي واٽ ۾ جھاد نہ ڪندا اسين

وَقَدْ أَخْرَجَنَا مِنْ دِيَارِنَا وَأَبْنَاءِنَا ط فَمَا كُتِبَ

حالانڪ اسان پنھنجي وطن ۽ اولاد کان پري ڪڍيا ويا آھيون ۽ پوءِ جڏھن انھن تي

عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ

جہاد فرض کئی وئی تہ تو ان مانھن کان سواءِ پیاسیئ منھن قیرائی ویا ، ۽ اللہ تعالیٰ ظالمین کی چگئی

بِالظَّالِمِينَ ۝ وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ

طرح ھاڻي ٿو . ۽ انھن کی انھن جي نبي فرمايو بيشڪ الله تعالى طالوت کي توهان لاءِ

لَكُمْ طَالُوتٌ مَلِكًا قَالُوا أَنَّى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ

بادشاھ مقرر ڪيو آھي ، چيائون انھي کي اسان لاءِ الله تعالى بادشاھ ڪيئن مقرر

عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً

ڪيو آھي حالانڪہ له اسين انھي کان وڌيڪ بادشاھ ٿيڻ جي لائق آھيون ۽ طالوت تہ

مِّنَ الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ

مسڪين لاءِ آھي ، نبي فرمايو انھي کي الله تعالى توهان مان چونڊيو آھي ۽ انھي کي علم

بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ وَاللَّهُ يُؤْتِي مُلْكَهُ مَن

۽ جسم ۾ توهان کان ڪشادو ڪيو آھي ، ۽ الله تعالى جنھن کي پسند ڪري پنھنجو ملڪ اُن کي

يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ۝ وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ

ڏئي ٿو ، ۽ الله تعالى احساڪندڙ ڄاڻندڙ آھي . ۽ انھن کي سندس نبي فرمايو بيشڪ اُن جي بادشاھي

آيَةُ مُلْكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِّن

جي نشاني توهان وٽ بيتي مبارڪ تہ جو اچي آھي ان ۾ دلي سڪون آھي توهان جي رب

رَّبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِّمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَىٰ وَآلُ هَارُونَ تَحْمِلُهُ

جي طرفان ۽ مبارڪ ڪٿڻ جيڪي حضرت موسيٰ ۽ هارون جي خاندان ۾ رھيل ھيون انھي تبرڪ کي

الْمَلَائِكَةُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ۝

ملائڪ ڪٿي ايندا ، بيشڪ انھي ۾ توهان لاءِ وڏي نشاني آھي جيڪڏھن توهان مڃيندڙ آھيو .

۝

فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ

پوءِ جدڻ هن طالوت لشڪروڻي شهر کان ٻاهر نڪتو، چيائين بيشڪ الله توهان کي هڪ نهر سان

پنهنجي فتنن شرب منه فليس مني ومن لم يطعمه

آزمائيندو، پوءِ جنهن انهي جو پاڻي پيتو پوءِ اهو منهنجو ناهي، ۽ جنهن پاڻي نه پيتو پوءِ

فإنه مني إلا من اغترف غرفة بيده فشربوا

بيشڪ اهو منهنجو آهي سواءِ ان جي جو هڪ لٺا پنهنجي هٿ سان ڀري پئي، پوءِ ٿورن ماڻهن

منه إلا قليلاً منهم فلما جاوزه هو والذين آمنوا

کان سواءِ ٻين سڀني پاڻي پيتو، پوءِ جدڻ هن طالوت ۽ ان سان گڏ مسلمان نهر پار ڪري

معه قالوا لا طاقة لنا اليوم بجالوت وجنوده قال

ويا له، چيائون اسان کي اڄ جالوت ۽ ان جي لشڪر سان وڙهڻ جي طاقت ناهي، انهن

الذين يضنون أنهم ملقوا الله لا كم من فئة

چيو جن کي الله سان ملڻ جو يقين هو، ڪيتريون ئي ٿور ٿوريون جماعتون

قليلة غلبت فئة كثيرة بإذن الله والله

وڌين جماعتن تي الله تعاليٰ جي حڪوم سان فاتح ٿيون آهن، ۽ الله تعاليٰ

مع الصابرين ﴿٣٨﴾ ولما برزوا لجالوت وجنوده

صبر ڪندڙن سان گڏ آهي، ۽ مسلمان جدڻ هن جالوت ۽ ان جي لشڪر جي سامهون ٿيا

قالوا ربنا أفرغ علينا صبراً وثبت أقدامنا و

عرض ڪيائون اي اسانجا رب! اسان کي صبر جي توفيق ڏي ۽ اسان جي پيرن کي مضبوط ڪر ۽

انصرنا على القوم الكافرين ﴿٣٩﴾ فهزمهم بإذن

اسان کي ڪافرن تي فتح عطا ڪر، پوءِ مسلمانن ڪافرن کي الله تعاليٰ جي حڪم

اللَّهُ يَتَوَكَّلْ دَاوُدُ جَالُوتَ وَاتَّهَى اللَّهُ الْمَلِكَ وَ

سان شڪست ڏني، ۽ (حضرت) داؤد جالوت کي قتل ڪيو ۽ الله تعالیٰ (حضرت) داؤد کي ملڪ ۽

الْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ ۖ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ

نبوت ته عطا فرمائي ۽ انهي کي جيڪو پسند ڪيائين علم سيکارايائين، ۽ جيڪڏهن الله تعالیٰ ڪافرن کي

النَّاسَ بَعْضُهُمْ يَبْعُضُ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَكِنَّ

مسلمانن سان دفع نه ڪري ته ها ته البتہ نر مين ۾ فساد ٿئي ها پر

اللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ۚ تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ

الله تعالیٰ مهربان آهي جهان وارن تي . اهي الله جون نشانيون آهن

تَنَزَّلُهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ ۖ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ۚ

جيڪي جبرئيل جي معرفت حق نازل ٿو ها تي نازل ڪجيون ۽ بيشڪ اي حبيب توهان سچن رسولن مان آهيو.

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِّنْكُمْ مَّنْ كَلَّمَ

اهي رسول آهن انهن مان هڪڙن پيغمبرن کي ٻين کان پلو ڪيوسين، انهن مان ڪن سان الله تعالیٰ

اللَّهُ وَرَفَعَهُ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ ۖ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ

ڪلام فرمايو ۽ رسول عربي کي سڀني کان بلند درجو عطا فرمايو، ۽ اسان مريم جي فرزند عيسيٰ کي معجزا ڏنا

وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ ۖ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتُلَ الَّذِينَ مِن

۽ کيس (حضرت) جبرئيل سان مدد ڏني سين، ۽ جيڪڏهن الله تعالیٰ گهري ها ته انهن جا پويان پاڻ ۾ نه وڙهن

بَعْدِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنْ اخْتَلَفُوا فَبِهِمْ

ها انهي کان پوءِ جو انهن وٽ ظاهر نشانيون اچي چڪيون پر انهن اختلاف ڪيو انهن مان

مَّنْ آمَنَ وَمِنْهُمْ مَّنْ كَفَرَ ۖ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتُلُوا وَلَكِنْ

ڪي ته ايمان تي رهيا ۽ ڪي ڪافري ٿيا، ۽ جيڪڏهن الله تعالیٰ گهري ها ته نورهن ها، پر